

Kua taka te whakatipuranga i pakanga ai a Ngati-Whatua ratau ko nga hapu e piri ana ki a ratau, e noho ra i Kaipara, i te Wairoa (Dargaville), i Kaihu, i te takutai o Ripiro ki Maunganui, e pakanga ana ki a Nga-Puhi. Ka toro haere ena pakanga. Ko te hinganga nui o Nga-Puhi i a Ngati-Whatua i Moremunui i te tau 1807, kaore ano te pu i tae mai i tera wa. Na tata tonu ka mau a Hongi Hika i reira, na te horo ki te rere ka ora; engari i mate etahi o tona whanau, o ona whanaunga.

E kiia ana ko te take nui tera i haere ai a Hongi ki Ingarangi i te tau 1820, he kimi pu, hei ngaki i te mate o Nga-Puhi. hei huna i a Ngati-whatua. He maha nga whawhai a nga iwi nei ki a raua i muri iho; otira no te tau 1825 katahi ano ka anga nui te pakanga a Hongi ki a Ngati-Whitua. Ko Te Ika-a-Ranganui tena. Ka haramai a Hongi Hika me tana ope e rima rau, he pu katoa; ka noho atu a Ngati-Whatua, tona mano, e rua ano nga pu, e ai ki te korero. He iwi toa a Ngati-Whatua: a tata tonu ka whara i a ratau a Nga-Puhi. Kati, he aha ta te rakau Maori ki te pu o tawhiti? Rere ana te toto o Waimako i taua ra, puni ana te wai i te tinana tangata.

Ko nga korero o tenei pakanga kua tuhia e Percy-Smith ki te J. 10/36, a ki te Wars pp. 329-352.

(Ref: J. 10/36, Wars 346.)

Tera te marama ka mahuta i te pae!
 E Pewa¹ moe roa! Kati ra te moe!
 Maranga ki runga, ka tu taua
 Ki runga te parepare, kia rokohanga atu
 Te Kauwhakatau², te nui 'Ati-Waka³.
 Tenei to pu, ko Wehi-ki-te-rangi⁴:
 Tenei, to pu, Te Ata-o-Kaihihi⁵.
 Kei apo to hoa.
 Ka tau korua ki whare kinatu.
 To matua nui ki a Tama-na-tina:
 Mana e whakarewa te kakau o te hoe.
 Ka manu ki te Tapuae-nuku⁶.
 Ka whara kei muri, tui ana te toto
 Te whana o te rangi
 Paenga rangatira ki runga o Kaiwaka⁶:
 Ka whakaraupatitia ratou ki reira.
 Tautika⁷ te haere ki runga ki te kaipuke
 Mo koriwhai⁸, mo Moremu-nui⁹.
 Ka u ra, ka koa ia kia riri poka hou,
 He hau tangi kino na Tama-na-rangi.
 Ka mate mai te utu te puke o Ihe.
 E kai na ahau te roro o Hongi.
 I haere koutou i te Tane o roto,
 I te riri whatiwhati i roto o Waimako¹⁰.
 Te moenga o te iwi, e.

¹Pewa.—He rangatira no Ngati-Whatua. Ko tona pa ko Mata-werohia, e tata ana ki te Ika-a-Ranganui.

²Te Kau-whakatau.—He waka taua.